

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Uttalelse til søknad om overføring av vann fra Store Fiskelausen til Øksnevatn i Øvre Eiker kommune

---

Statkraft Energi AS søker om å føre over vann fra Store Fiskelausen til Øksnevatn i Øvre Eiker. Store Fiskelausen skal ikke reguleres, men opprettholde samme vannstands nivå. Vannføringen i Vesleelva vil fortsatt ligge på over 90 % som følge av gjenværende nedbørfelt. Sett i lys av dette anses inngrepet ikke å få vesentlig negativ effekt på biologisk mangfold og vannmiljø. Det forutsettes at det fastsettes tilstrekkelig minstevannføring. Kompenserende tiltak med hensyn på vannmiljøet må kunne pålegges, viss det blir miljøfaglig nødvendig.

Vi viser til brev av 14. februar 2013 med søknadsdokument fra Statkraft Energi AS om overføring av Store Fiskelausen til Øksnevatn i Øvre Eiker kommune.

Bakgrunn

Statkraft Energi AS søker om å overføre nedbørfeltet til Store Fiskelausen i Øvre Eiker til Øksnevatn. Hensikten er å utnytte vannet til kraftproduksjon i Hakavik kraftverk ved Eikeren. Det vil bli anlagt en 10 m lang og 2 m høy dam på utløpet av Store Fiskelausen. Øverste del av dammen (0,5 m) vil være synlig over bakkenivå. Vannet skal føres ned til Øksnevatn via kanal og nedgravd rør med diameter 0,5 m. Røret vil i hovedsak bli lagt langs eksisterende skogsbilveg. Lengde på rør/kanal ned til Øksnevatn er 300 m. Viss grunnforholdene tilsier det (fjell osv.) kan det bli aktuelt med tunnel med diameter 280 mm i stedet for grøft.

Store Fiskelausen skal ikke reguleres. Vannstand/vannspeil skal holdes dagens nivå. Naturlig vannstand er oppgitt til 429,6 moh. I utløpskanalen fra Store Fiskelausen vil det bli lagt en terskel med nivå som tilsvarer normalvannstanden. Terskelen vil ligge høyere enn nivået for uttak av minstevannføring.

Middelvannføringen i Vesleelva er oppgitt til 42 liter /sekund. I elva nedstrøms Store Fiskelausen (Vesleelva) vil det slippes minstevannføring på 11 liter /sekund, noe som tilsvarer 5 percentilen. Alminnelig lavvannføring er oppgitt til 1 liter /sekund. Minstevannføringen vil slippes gjennom et uregulerbart rør i tilknytning til overløpsterskelen. Ved Vesleelvas utløp i Eikeren vil restvannføringen være 0,416 m³/sek.

Ved søknaden ligger en konsekvensvurdering (Ask Rådgivning) og en rapport med vurdering av effekt på biologisk mangfold (Biofokus).

Vurdering

Ved søknaden ligger det fagrapporter, bl.a. i forhold til biologisk mangfold. Det foreligger også dokumentert kunnskap om fiskebestandene i Store Fiskelaus i forbindelse med kartlegging av effekt av kalking i regi av Fylkesmannen. Fylkesmannen anser derfor at kunnskapsgrunnlaget i forhold til naturmangfoldlovens krav, er tilstrekkelig for å kunne uttalelse seg om naturfaglig effekt av tiltaket.

I vatnet er det ørret og abbor. Ørretbestanden er relativt tynn og er avhengig av utsetting. Abborbestanden er meget tett, bl.a. dokumentert ved prøvefiske i forbindelse med evaluering av kalkingeffekt. I Holmtjern ca. 800 m nedstrøms Store Fiskelausen, er det en relativt tallrik bestand av ørret. Det antas også å være ørret sporadisk nedover i Vesleelva. En strekning på ca. 200 m av Vesleelva før utløpet i Eikeren, er gyte- og oppvekstområde for storørreten i Eikeren.

I rapporten fra Biofokus anses effektene på biologisk mangfold å være beskjedene (Lite/intet). I berørte området er det oppgitt å være 2-3 nær trua arter på rødlista (NT). Disse er ikke spesielt knytta til fuktig miljø. Det vil fortsatt være relativt god vannføring i Vesleelva på grunn av restfeltet. Gitt tilstrekkelig minstevannføring anses derfor konsekvensene å være minimale. I området ved utløpet av Store Fiskelausen er det naturtype gammel barskog (klasse B). I området ved utløpet til Eikeren er det naturtype rik blandingsskog (klasse B). Når det gjelder bl.a. gammel barskog, er ikke det en naturtype som spesielt er knytta til vassdrag. I følge Biofokus anses de berørte naturtypene ikke å bli spesielt negativ berørt av inngrepet.

Den strekningen som vil bli mest negativt påvirket, er elvestrengen fra Store Fiskelausen og ned til Holmtjern. Her vil det stort sett bare være minstevannføring på 11 liter per sekund, noe som tilsvarer 26 % av årstilsiget. Dammen vil også føre til at vandringsmuligheter for ørret på utløpselva vil bli avskåret.

Store og Vesle Fiskelausen har fram til 2012 vært kalket som tiltak mot sur nedbør. I tillegg til å bedre vannkvaliteten i vatna, anses kalkingen også å ha en positiv effekt på vannkvaliteten nedover i Vesleelva. I 2012 ble kalkingsaktiviteten stilt i bero inntil videre på grunn av redusert forsuring. Imidlertid ble det målt noe lave pH-verdier i Vesle Fiskelausen høsten 2012. Viss kalkingen gjenopptas vil derfor en negativ påvirkning av overføringen til Øksnevatn, være at kalkingeffekten nedover Vesleelva faller bort.

Når det gjelder vannføringen i Vesleelva etter samløp med sidevassdrag, vil denne etter det som er oppgitt fortsatt være relativt god (93 %). Sett i lys av dette anses derfor ikke redusert vannføring nedover i Vesleelva å føre til vesentlig negativ effekt for vannmiljøet.

Gyteområdene til storørreten i Eikeren vil kunne bli negativt påvirket som følge av redusert vannføring. Men i følge beregninger i søknaden, vil vannføringen bare bli redusert med ca. 7 %. Selv om det sjelden blir overløp på dammen, vil restfeltet fortsatt sørge for flomvariasjoner i Vesleelva på den strekningen hvor storørret går opp for å gyte. Slik sett anses storørreten ikke i vesentlig grad å bli påvirket av overføringen.

I forbindelse med graving av grøft/kanal, vil overskuddsmasse lagres i området ved skogsbilvegen. Gitt at dette legges med en mest mulig naturlig arrondering, anses det ikke å

ha landskapsmessig negativ effekt, sett i lys av at det allerede er en skogsbilveg i området og Øksnevatn allerede har tydelige og årvisse synlig reguleringssoner.

Området er viktig for friluftsliv bl.a. i forhold til fiske som er tilgjengelig med fiskekort. I anleggsfasen vil det bli en del negative effekter på lokalt landskap og naturmiljø (graving, damarbeid, anleggsveger, støy osv.). Det må imidlertid forutsettes at slike anleggspor fjernes i etterkant, slik at inngrepet blir minst mulig synlig og vil gli diskre inn i landskapsbildet. Negativ effekt i forhold til friluftsliv og rekreasjon anses derfor å ha begrensa varighet.

Når det gjelder hensynet til vadefugl og annet fugleliv bl.a. en lokalitet for rovfugl som er registrert i området, må det forutsettes at anleggsarbeidet ikke legges til hekkesesongen som strekker seg fra 1. mars til 1. august.

Inngrepet vil ikke føre til reduksjon av INON arealer, da det bl.a. er en skogsbilveg inn i området.

Konklusjon

Inngrepet vil ha relativt liten negativ effekt på vannføringen i Vesleelva som følge av stort restfelt og minstevannføring. Overføringen av vann anses derfor ikke å komme i vesentlig konflikt med vannmiljøet, bortsett for strekningen fra Fiskelausen og ned til Holmvatn. Denne strekningen vil endre karakter fra god til dårlig økologisk tilstand. Men sett i lys av hele vannforekomsten som strekker seg ned til Eikeren, vil dette utgjøre bare en begrenset andel.

Fylkesmannen anser derfor at overføring av vann fra Store Fiskelausen til Øksnevatn kan være akseptabelt i forhold til vannmiljøet og generelt biologisk mangfold. Dette forutsetter imidlertid at det ikke skjer en regulering av vannivået i Store Fiskelusen. Fylkesmannen må også ta forbehold om at minstevannføringen ikke settes på et nivå som påvirker gyte- og oppvekstområdene til stor ørreten i Eikeren. Viss dette er tilfelle må dette kompenseres enten ved å øke minstevannføringen eller at regulanten pålegges å sette ut ørret. Det gjelder også Store Fiskelausen.

Det forutsettes også at regulanten pålegges standardvilkår som gjør det mulig å pålegge miljøtiltak i etterkant viss dette anses å være nødvendig. Dette kan f.eks. være utsetting av ørret som kompensasjon for tapte gytemuligheter på utløpselv i Store Fiskelausen. Her kan det også være aktuelt å vurdere fiskepassasje i tilknytning til minstevannsløpet. Viss kalking gjenopptas vil tilleggskalking i Vesleelva også måtte vurderes som tiltak.

Med hilsen

Øivind Holm
avdelingsdirektør

Erik Garnås

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift

Kopi Øvre Eiker kommune
Direktoratet for naturforvaltning